

Jednou z nejvýznamnějších pravěkých lokalit ve střední Evropě je jeskyně **Pekárna** v Moravském krasu, odkud pocházejí cenné nálezy, především z období magdalenieny. (Foto L. Štefka)

čil dvoupatrový Harantovský palác – ten je obnoven a je v něm umístěna stálá expozice. Připomeneme si především pana Kryštofa, typického renesančního kavalíra, muže mnoha zájmů, perfektního vojáka a uznávaného politika. Pocházel ze západočeské rytířské rodiny, vynikal v hudbě jako skladatel i interpret, v literatuře a kreslení. Po krátkém prvním manželství a smrti obou dětí se s Heřmanem Černínem z Chudenic vydal na dlouhou cestu do Benátek, Egypta a Palestíny. Putování popsal v r. 1608 v cestopisu, který doplnil i vlastními kresbami. Po sňatku s Barborou ze Stropčic se usadil na Pece. Vytvořil tu rozsáhlou knihovnu. V letech 1618–20 se aktivně zúčastnil stavovského povstání. Stal se prezidentem české komory. Po porážce na Bílé hoře měl dost času na útek ze země, zůstal však na Pece – a tady jej také v březnu 1621 zatkl oddíl Albrechta z Valdštejna. Společně s ostatními českými pány pak byl v Praze na Staroměstském náměstí popraven.

Harantova třetí žena Anna Salomena vykoupila manželovu polovinu hradu a provdala se znovu za Heřmana Černína z Chudenic. Albrecht z Valdštejna ji přiměl k prodeji panství. V r. 1632 Anna Salomena zemřela – a peněz od Albrechta se nikdy nedočkala. Částku 130 000 kop míšeňských musel po její smrti a Al-

Ze svého hradu **Pecka** odjel v r. 1621 v doprovodu Valdštejnova vojenského oddílu pan Kryštof Harant z Polžic a Bezdružic, renesanční vzdělanec, voják a politik, aby se již nikdy nevrátil. (Foto J. Rendek)

Vnitřní prostory **pernštejnského hradu** byly v baroku částečně upraveny, přesto si uchovaly středověkou strohost a čistotu tvarů. (Foto L. Čech)

brechtově zavraždění vymáhat pozůstalý manžel na české komoře. Pecka v té době patřila nově založenému klášteři kartuziánů ve Valdicích – Albrecht hrad klášteři věnoval, byť za něj nic nezapltil...

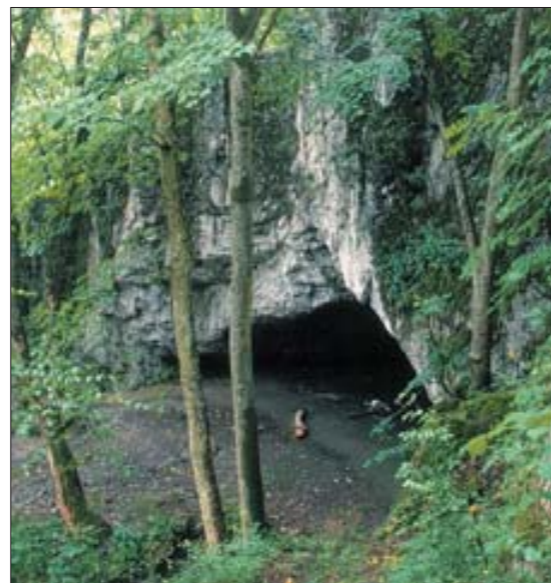
Příjezd: z Nové Paky po silnici č. 284, na rozcestí za městem vlevo do Pecky.

Parkování: na náměstí.

PEKÁRNA

(Jihomoravský kraj, okres Brno-venkov, 42d)

V živou učebnici pravěkých dějin Moravy se pod rukama archeologů proměnila jeskyně Pekárna v jižní části Moravského krasu. Leží 44 m nad potokem Řička, v divokém krasovém údolí s mnoha velkými podzemními prostory a známým Hádeckým propadáním. Mohutná tunelová výtoková jeskyně s 20 m širokým a 5 m vysokým vstupním otvorem, volně přístupná a téměř celá osvětlená denním světlem, je světoznámým archeologickým nalezištěm. Odborníci tu začali pracovat již v r. 1880, v letech 1925–30 stál v čele zdejšího výzkumu prof. Karel Absolon, na jehož činnost navázali v letech 1954 a 1961–65 pracovníci Archeologického ústavu ČSAV. Nálezy byly neobvykle bohaté – vždý Pekárna byla osídlena téměř ve všech pravěkých obdobích. Podařilo se zde zjistit celkem 12 etap ve 14 neporušených vrstvách

nad sebou, což umožnilo vytvořit první chronologický systém moravského pravěku. Nejvýznamnější byly památky na lovcé divokých koní a sobů z období magdalenieny, nejmladší kultury starší doby kamenné (13 000–11 000 let před n. l.). Jsou jimi rytina souboje tří zubrů a rytá deska se skupinkou čtyř pasoucích se koní, dále kamenné a kostěné nástroje, harpuny a oštěpy ze sobích parohů. Pekárna je také jedním z nejbohatších nalezišť kostí dosud žijících i vyhynulých zvířat v Moravském krasu.

Příjezd: z Brna po silnici č. 373 do Ochozu u Brna, odtud pěšky po modré značce (2 km).

Parkování: na různých místech v Ochozu.

PERNŠTEJN

(kraj Vysočina, okres Žďár nad Sázavou, 30e, 42a)

Na vysokém ostrohu nad potokem Nedvědičkou, nedaleko jeho ústí do Svratky, stojí král moravských hradů – Pernštejn, jedna z největších a nejlépe dochovaných goticko-renesančních pevností v Česku, po 350 let rodové sídlo mocného rodu Pernštejnů. Hrad byl založen v 1. polovině 13. stol. a během své existence mnohokrát přestavován a rozšiřován. V období pozdní gotiky dostal mohutné opevnění, tvořené členitým systémem hradeb s baštami a velkou předsunutou věží, visutou chodbou

Hrad **Pernštejn** náleží k nejlépe dochovaným goticko-renesančním pevnostním objektům v Česku. (Foto J. Rendek)

spojenou s palácem. Vstup vede přes dlouhé a úzké předsunuté předhradí se čtyřmi branami. Italští renesanční mistři se pak postarali o bohatou výzdobu interiérů, skvostné jsou především portály a další kamenické detaily, zhotovené převážně z mramoru. Po r. 1596, kdy Pernštejnové byli nuceni své sídlo pro dluhy prodat, nikdo z nových majitelů do vzhledu stavby výrazně nezasáhl, takže si hrad dodnes uchoval majestátní středověký vzhled. Pouze některé sály a komnaty byly upraveny barokně a rokokově.

Tajuplně působí tmavé úzké chodby a schodiště, po kterých se prý občas prochází pernštejnská Bílá paní. Na vlastní oči ji zde spatřilo několik návštěvníků, např. známý jezuita Jan Drachovský. Pokud se zjevila v černých šatech, dala se v brzké době očekávat tragická událost, většinou smrt některého člena rodu. Ve výklenku na jedné z chodeb můžeme spatřit zazděný kámen s reliéfem a tajemným nápisem. Nedoporučuje se na něj sahat: len, kdo tak učiní, prý do roka zemře.

Při barbakánu u vstupní brány do hradu roste letitý tis červený, vysoký asi 15 m, s obvodem kmene 450 cm. Údajně je starý asi 1 000 let a patří tedy k nejstarším stromům v České republice. *Tradí se, že vyrostl z hole, kterou tu do země zarazil sám sv. Metoděj. Pověst tvrdí, že osudy stromu a hradu jsou úzce spojeny – pokud se tis bude zelenat, bude stát i hrad.*

V „mramorovém“ kostele Nalezení sv. Kříže v nedalekém **DOUBRAVNÍKU** (5 km jv., 42a) v údolí Svratky si Pernštejnové zřídili svou hrobku. Je tu pohřben i nejslavnější člen rodu Vilém z Pernštejna (1438–1521), nejvyšší hofmistr Království českého a ochránce utlačované jednoty bratrské.

Příjezd: z Brna po silnici R43 (E461), kde odbočit na silnici č. 385 přes Kuřim do Tišnova a po silnici č. 387 do Nedvědice; ke hradu vlevo po vedlejší komunikaci.

Parkování: na vyhrazeném parkovišti pod hradem

PERUC

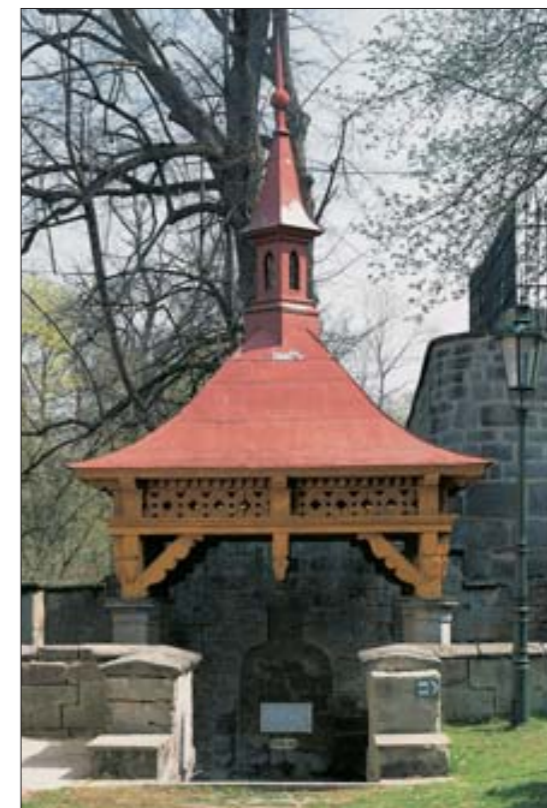
(Ústecký kraj, okres Louny, 14b)

Kronikář Kosmas poprvé popsal milostné vzplanutí knížete Oldřicha k nevědní krasavici prostého rodu Boženě – prý se tak stalo r. 1002. Další kronikář Dalimil využil příběhu k vyjádření silného národnostního citění. *„Raději chci s českou selkou v sňatek vjíti, než královnou německou míti,“* pravil prý tenkrát Oldřich. V České kronice z r. 1541 uvádí tuto „love story“ i Václav Hájek z Libočan – a je to velký hold Boženině kráse. Oldřich si Boženu skutečně vzal – byt podle některých výkladů byl v té době již ženatý. Romance o Oldřichovi a Boženě se pak objevovala v nejrůznějších podobách. Maxmilián Štván složil pro divadlo v Boudě zpěvohru, Antonín Zíma napsal v r. 1789 „vlasteneckou původní činohru“, v níž Oldřich jedná jako osvícený

panovník, který se ujímá utlačovaného lidu proti šlechtě. Loutkář Matěj Kopecký pak příběh přenesl do krivoklátských lesů. V r. 1818 se tématu ujal tehdy mladý dramatik Václav Kliment Klicpera (1792–1859), o deset let později měla premiéru opera Františka Škroupa Oldřich a Božena – libreto bylo dílem Josefa Krasoslava Chmelenského (1800–1839). Na vlasteneckou strunu zahrál i Josef Jungmann (1773–1847) ve své romanci z r. 1806. Příběh ztvárnili i A. Heyduk, J. Vrchlický, J. Seifert, F. Hrubín a mnozí další.

První písemná zmínka o Peruci, městečku nedaleko Loun, sice nese datum 1170, ale příběh o Oldřichovi a Boženě, pocházející z dávnější doby, má své svědky – u silnice pod náměstím roste tisíciletý Oldřichův dub (v r. 1995 vyhořel a je poškozen), pár kroků odtud je Boženina studánka – právě v ní prý tenkrát lepá děva prala prádlo.

Při prohlídce Peruce nezapomeneme ani na barokní kostel sv. Petra a Pavla a především rokokový zámek – v něm je pamětní síň Emila Filly (1882–1953) – malíř v jednom ze zámeckých

U **perucké studánky**, dnes zvané Boženina, se podle tradice setkal kníže Oldřich s krásnou Boženou, zahořel k ní láskou a oženil se s ní. (Foto L. Čech)